204 . Ţaga | Judeţ: Cluj | Punct: Baza Arheologică – Staţia de Gaz, Valea Tistaşului | Anul: 2005

Anul: 2005
Cod RAN: 59835.04
Perioade: Preistorie
Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu
Tipuri sit: exploatare/carieră
Categorii sit: Apărare (construcţii defensive), Domestic, Religios, ritual şi funerar
Autori: Diana Bindea, Tomasz Chmielewski, Adela Kovács, Gheorghe Lazarovici, Zoia Maxim, Mihai Meşter, Angeleski Sote, Arpád Tatár
Instituţii: Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, University of Lublin, Polonia, Muzeul Orăşenesc Beclean, Universitatea "Eftimie Murgu", Reşiţa, Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca, Muzeul Orăşenesc Gherla, Universitatea "Lucian Blaga", Sibiu, Muzeul Naţional de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca

Raport

Scurtă prezentare a sitului:

- amplasare – la capătul dinspre Sucutard al satului Ţaga, la Staţia de Gaz şi Baza Arheologică al MNIT, între lac, şosea şi rezervoarele de apă ale Staţiei de Gaz;

- tip de sit - aşezare fortificată cu 4 şanţuri,

- data descoperirii – 1994;

- foarte scurt istoric al cercetărilor – 1994 cercetare perieghetică (Mihai Wittenberger) în vederea extinderii Staţiei de Gaz; 1995 cercetare amplă M. Meşter, Gh. Lazarovici, Mihai Wittenberger, 1995 săpătură pe malul lacului Hodoş (Lazarovici, Wittenberger), - 1996 încep săpăturile aproape de centrul aşezării, se construieşte Baza Arheologică -1997-2005 săpătură sistematică (11 campanii);

- relaţia cu mediul – pe malul lacului, pe terasa înaltă a văii, în apropiere sunt surse de apă potabilă, terenuri pentru păşunat, fâneţe şi arabil, păduri la cca. 1 km;

- relaţia cu alte situri din zonă – la cca. 1.5 km, situri neolitice timpurii, de epoca bronzului, hallstatt-iene, dacice, post-romane, medievale timpurii;

- stare de conservare actuală – bună, dar se va deteriora din cauză că o parte din terenuri sunt proprietate privată şi au început deja construirea de vile între lac şi şosea, precum şi extinderea Staţiei de Gaz;

- importanţă – cea mai nordică aşezare aparţinând sintezei culturale Iclod-Petreşti (recent definită), cu importuri Precucuteni; sistemul de fortificaţie de acest tip încă necunoscut în Transilvania; arhitectura caselor, foarte bine păstrată, este deosebită de cea cunoscută până în prezent; este şantier-şcoală.

Cercetările din anul precedent (S12 şi S13, axate pe sistemul de fortificare, au dus la descoperirea unui şanţ de apărare, care avea în marginea interioară pietre considerate elemente de la o palisadă, deranjate, parţial, de 3 conducte de gaz.

În această campanie am lărgit şi lungit secţiunile S12 şi S13 cu scopul de a cerceta sistemul de fortificaţie (câte şanţuri au fost, existenţa palisadei), fiind necesare răzuiri succesive şi goliri controlate, mai ales că zona este brăzdată de conducte de gaz şi apă.

În zona de E a staţiunii (între lac şi şosea) trebuiau efectuate sondaje stratigrafice, pentru a cunoaşte întinderea aşezării şi a sistemului de fortificaţie dinspre lac, astfel s-a deschis S14 (20 x 2 m).

În acest an s-a cartat jumătatea nordică a aşezării, fiind împărţită în blocuri (100 m) şi carouri (10 m),

Generat la: 06.08.2025 17:07

notate alfa-numeric.

Orientări. Secţiunile: S12 = 35ºN; S13 = E-V; S14 = 7ºN; Sistemul de fortificaţie a aşezării: Şanţul 1 = N-S, Şanţul 2-3 =N - S (abatere 1 grad, datorate lungimii scurte prinse şi profilului neregulat al şanţului); Şanţul 4 = 38,2ºN.

Secţiunea 12, amplasată în Blocul E0 – E1, carourile C5 – D3, în partea de N a aşezării, la marginea terasei, pe traseul aproximativ al şanţului de apărare pe care-l consideram la începutul cercetărilor a fi rotund, fiind surprins la construirea Staţiei de Epurare a apei, situat la limita de V a staţiunii (1995-1996). În jumătatea din amonte a secţiunii, a fost cercetat un şanţ de apărare1, care traversa, în diagonală, secţiunea S. 12, coborând la capătul de N al acesteia.

Complexele. În această secţiune au fost descoperite resturile a 4 complexe: un aliniament de pari, foarte probabil de la o palisadă şi trei şanţuri de apărare, din două etape diferite: şanţul 1 (numire dată în 2005), şanţul 2 şi şanţul 4 (surprins în 2004).

Şanţul 1 a fost semnalat încă din campania precedentă (fără să se poată defini ca şanţ de apărare), aflat în marginea şanţului de conductă (cu trei ţevi de gaz). În 2004 nu a putut fi clar delimitat, timpul fiind scurt, iar solul, deosebit de uscat, nu permitea răzuirile necesare. Şanţul era, parţial, acoperit de trei conducte de gaz (conducta 2), încât nu putea fi, clar, delimitat. Doar partea de SE a acestuia a putut fi marcată pe o lăţime de 0,30 m, cât a rămas nederanjată de conductă. Panta şanţului este foarte abruptă, şanţul fiind adânc.

Umplerea şanţului avea straturi de pământ brun amestecat cu pete negre. În şanţ s-au găsit materiale ale grupului Iclod, chiar din faza I.

În faţa Şanţul 1, în centru, se afla Şanţul 2 cu pietre, iar, lateral dreapta, era şanţul 4. Şanţul 1 şi 2 aveau aceeaşi orientare. În umplutura şanţului 2, pe margine, au fost descoperite mai multe fragmente de os decorate cu incizii, fiind asemănător, ca formă, cu un cârlig de cataramă.

Din observaţiile stratigrafiei rezultă că şanţul 2 suprapune umplutura Şanţului 1, ceea ce arată anterioritatea Şanţului 1, confirmând datarea materialului arheologic de pe fundul şanţului.

Traseul Şanţului 2 este marcat de o aglomerare de pietre într-un strat mai galben amestecat cu pete brune. Iniţial, în campania din 2004, am considerat că aceste pietre fac parte dintr-o palisadă. După deschiderea secţiunii S.13 s-a constatat că aceste pietre se află în umplutura Şanţului 2. Dacă aceeaşi lucru se petrecea şi în S12, atunci unele din pietre au dispărut la săparea Şanţului 4, când o parte din Şanţul 2 a fost tăiată de Şanţul 4. Din aceste motive pietrele păreau a fi puse chiar în marginea Şanţului 4, ca o palisată, sau puse la baza unei palisade de lemn

Şanţul 3 nu a fost surprins clar, în S.12, poate se afla pe traseul Şanţului 4 şi a fost tăiat de acesta în profil apărând doar ca o umplere (?)

Şanţul 4 are o altă direcţie decât şanţul 1 şi 2, fiind un şanţ semnalat de M. Meşter pe traseul unei conducte de curent electric pentru Staţia de epurare a apei.

Gropile izolate. În caroul 4-5 a apărut o groapă pentru stâlpi de mari dimensiuni fără a avea alte corespondenţe.

Gropile din profil. În caroul 1 au apărut în ambele profile, la cca. 1,3 - 1,5 m de marginea şanţului, un rând de gropi. Ele au fost observate în profil, fără a fi confirmate ca groapă sau şanţ. Le semnalăm pentru a fi reţinute şi urmărite în cercetările viitoare.

Secţiunea S.13 a fost trasată sub un alt unghi faţă de S.12 pentru a prinde şanţurile transversal, ceea ce s-a şi întâmplat, în acest fel a putut fi surprinse profilele şanţurilor. Ea se află la cca. 15 m de marginea actuală a terasei, spre un pârâu care în vremuri ploioase are apă.

Secţiunea avea 2,3 x 2,4 x 15 m. În ea au fost surprinse trei şanţuri: două de apărare şi un al treilea de dimensiuni mai mici, prea larg ca să fie de palisadă şi prea mic ca să fie de apărare.

Acest ultim şanţ avea cca. 0,60 - 0,80 m la gură şi cam tot atât ca adâncimea. Este posibil să fi fost un şanţ dublu, sau un şanţ mai vechi afectat de construirea celui cu pietre. În fundul şanţului au fost descoperite

fragmente ceramice din etapa Iclod I/II, perioada de maximă înflorire a staţiunii. În secţiunea 13 nu a fost prins şanţul 3, care traversa oblic secţiunea 12.

Principalul şanţ (Şanţul 1) mergea paralel cu marginea terasei de atunci, acum terasa este parţial erodată, marginea mutându-se mai spre interiorul staţiunii, datorită unor lucrări agricole din vechime, sau a eroziunii naturale de pantă.

Şanţul 1 avea un profil în V, terminat în formă de pâlnie, sistem întâlnit şi la Iclod, în aceeaşi vreme, tot la şanţul din interior.

În şanţ sunt foarte puţine materiale arheologice, doar câteva fragmente mici, foarte sparte şi rulate, precum şi o jumătate de amforă spartă în vechime şi aruncată în şanţul cu apă. Avem dovada folosirii şanţului cu apă deoarece apar urmele unei vegetaţii bogate deasupra fundului. Aruncarea vasului s-a făcut cu ceva vreme înainte de abandonare.

Înspre interior nu s-au găsit urme de palisadă, dar în vecinătate, la cca. 1 m sunt urmele unor stâlpi, din păcate greu de delimitat foarte exact, solul uscat prea repede nu a păstrat clar urmele gropilor. O săpătură în suprafaţă peste şanţuri într-o zonă potrivită ar permite poate elucidarea unor fireşti întrebări ivite în timpul cercetărilor.

Şanul 2, şanţul cu pietre, este un şanţ surprins şi în S12, socotit atunci ca resturi de palisadă din cauza pietrelor. Unele pietre erau arse. Pietrele cad pe fundul şanţului, după o perioadă de umplere. Fundul şanţului era ascuţit asemenea primului şanţ.

Secţiunea S.14 a fost trasată la S de cabană pentru a se putea verifica întinderea şi stratigrafia aşezării, dinamica complexelor de locuit şi a ceramicii. În secţiune au fost descoperite resturile a două complexe din care unul cu o structură de stâlpi, de mari dimensiuni, amplasaţi unul lângă altul. Deoarece secţiunea urmărea delimitarea staţiunii spre E, spre lac nu au fost deschise casete, această extindere a cercetărilor fiind prevăzut în proiectul pe 2006-2007. După structura de stâlpi pare o construcţie importantă, puţinul chirpici nu provenea de la structură de pereţi ci, mai degrabă, de la umplerea spaţiului dintre bârne. O săpătură în suprafaţă ar permite, poate, lămuriri importante. După direcţie pare să fie paralelă cu palisada descoperită în S.11.

Stratul de cultură are în acea zonă un singur nivel de locuire.

Cercetările au ridicat noi probleme de cercetat. Ele pot fi sintetizate în câteva cuvinte: existenţa a 2 sau 3 sisteme de fortificare, sau a unui sistem complex cu trei etape (palisada 1 din interior, şanţul 1 şi 2 - poate ca şanţuri duble -, iar şanţul 3 din altă etapă, cu un posibil gard ceea ce ar presupune necesitatea unui alt şanţ legat de şanţul 3.

Materialul arheologic rezultat în urma cercetărilor au fost prelucrate (spălate, determinate, analizate statistic, introduse în baza de date pe calculator) şi inventariate, fiind depuse la MNIT şi la Baza Arheologică din Ţaga.

Obiectivele cercetărilor viitoare vizează delimitarea aşezării şi studierea sistemului de fortificaţie într-o zonă mai puţin afectată de conducte, precum şi depistarea zonelor de porţi.

Propuneri de conservare, protejare, punere în valoare: un mormânt descoperit a fost ridicat in situ şi depus la Muzeul de la Primărie, în vederea conservării şi protejării. În secţiunile 10 şi 11 se preconizează reconstituirea unor locuinţe neolitice, pentru a se amenaja un punct muzeal în aer liber în imediata vecinătate a Bazei Arheologice (zona fiind de importanţă turistică).[Zoia Maxim]

Note

- 1. CCA 2004, s.v. Ţaga – Baza Arheologică

Informații suplimentare online

Raportul 3536 din cronica.cimec.ro
Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro